Національна академія аграрних наук України

Інститут овочівництва і баштанництва

ПОЛОЖЕННЯ

про виявлення та запобігання академічного плагіату в Інституті овочівництва і баштанництва НААН

Схвалено рішенням Вченої Ради ІОБ НААН
від 23.07.2026 року протокол № 9

Селекційне-2026

1. Загальні положення

1.1. Положення про виявлення та запобігання академічного плагіату в Інституті овочівництва і баштанництва НААН (далі - Положення) розроблено відповідно до Закону України «Про вищу освіту», Закону України «Про авторське право і суміжні права», Закону України «Про академічну доброчесність», Цивільного кодексу України, Статуту Інституту овочівництва і баштанництва НААН, Кодексу академічної доброчесності Інституту овочівництва і баштанництва НААН з метою запобігання плагіату в наукових, навчально-методичних працях докторантів, аспірантів, наукових та науково-педагогічних працівників Інституту овочівництва і баштанництва НААН (далі - Інституту).

1.2. Положення є складовою системи внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти.

1.3. Положення спрямоване на формування академічної етики та поваги до інтелектуальних надбань і покликане сприяти впровадженню практики належного цитування через визначення поняття та форм плагіату, методів запобігання його поширенню, процедури розгляду та фіксування фактів плагіату, а також формалізації можливих наслідків його вчинення у межах Інституту.

1.4. Положення включає процедури та заходи: а) не сприйняття академічної нечесності; б) створення умов, що унеможливлюють академічний плагіат; в) виявлення академічного плагіату в наукових статтях, монографіях, дисертаціях, наукових виданнях; г) притягнення до відповідальності за академічний плагіат.

1.5. Положення розповсюджується на наукові та навчальні праці, наукових та науково-педагогічних працівників інституту, докторантів, аспірантів.

2. Поняття плагіату і його форми

У даному положенні використовуються терміни у таких значеннях:

2.1. Академічний плагіат – оприлюднення у письмовій або електронній формі (частково або повністю) наукових результатів, отриманих та оприлюднених іншими особами, як результатів власного дослідження та/або відтворення опублікованих текстів інших авторів без відповідного посилання.

2.2. Автор – фізична особа, творчою працею якої створено твір.

2.3. Твір – інформація, як результат наукової чи навчально-методичної діяльності конкретної особи (чи у співавторстві), представлена на паперових носіях або в електронному вигляді у мережі Інтернет чи оприлюднена на офіційному веб-сайті (монографія, посібник, навчальне видання, стаття, препринт, автореферат, рукопис дисертації).

2.4. Цитата – порівняно короткий уривок з літературного, наукового чи будь-якого іншого опублікованого (оприлюдненого на офіційному веб-сайті) твору, який використовується, з обов'язковим посиланням на його автора і джерело цитування,

іншою особою у своєму творі з метою зробити зрозумілішими свої твердження або для посилання на погляди іншого автора в автентичному формулюванні.

2.5. Різновиди плагіату:

1) видання виконаної іншим автором роботи за свою без внесення в неї жодних змін;

2) дослівне копіювання фрагментів тексту (від фрази до набору речень) без належного оформлення цитування;

3) внесення незначних правок у скопійований матеріал (пере формулювання речень, зміна порядку слів у них тощо) та без належного оформлення цитування;

4) представлення суміші власних і запозичених аргументів без належного цитування;

5) парафраза – переказ своїми словами чужих думок, ідей або тексту; сутність парафрази полягає в заміні слів (знаків), фразеологічних зворотів або пропозицій при використанні будь-якої авторської наукової праці (збереженої на електронних або паперових носіях, у тому числі розміщеної в мережі Інтернет).

6) компіляція – створення значного масиву тексту без поглибленого вивчення проблеми шляхом копіювання тексту із низки джерел без внесення в нього правок, з посиланням на авторів та «маскуванням» шляхом написання перехідних речень між скопійованими частинами тексту.

3. Академічна доброчесність у педагогічній, науково-педагогічній, викладацькій діяльності

3.1. Педагогічні, науково-педагогічні, наукові працівники, інші особи, які здійснюють викладацьку діяльність, зобов’язані дотримуватися таких правил:

ставитися з повагою до здобувачів освіти та інших учасників освітнього процесу;

ґрунтувати власну діяльність на надійних і достовірних даних, що базуються на результатах досліджень та відображають сучасний стан знань з відповідних питань;

перевіряти надійність і достовірність інформації, що надається здобувачам освіти та іншим учасникам освітнього процесу;

чітко окреслювати очікувані результати навчання, встановлювати зрозумілі вимоги до виконання навчальних завдань та мати прозору систему оцінювання результатів навчання здобувачів освіти, яка базується на чітких оприлюднених критеріях;

доброчесно оцінювати академічні твори та навчальні роботи здобувачів освіти, переконуватися у відсутності ознак порушення академічної доброчесності;

власним прикладом сприяти формуванню у здобувачів освіти академічної доброчесності;

стимулювати та заохочувати здобувачів освіти до дотримання академічної доброчесності;

вчасно, неупереджено, невибірково реагувати на будь-які прояви порушення академічної доброчесності, припиняти такі порушення, застосовувати до здобувачів освіти заходи реагування на порушення академічної доброчесності у випадках і порядку, визначених цим Законом, спеціальними законами та/або внутрішніми актами.

3.2. Забороняється доведення до здобувачів освіти завідомо неправдивої чи викривленої інформації, сфабрикованих чи сфальсифікованих даних, крім випадків, зумовлених навчальними та/або методичними цілями, зокрема з метою формування у здобувачів освіти критичного мислення, вміння критично сприймати та аналізувати інформацію.

4. Академічна доброчесність у науковій діяльності

4.1. Суб'єкти наукової і науково-технічної діяльності зобов'язані дотримуватися таких правил:

дотримуватися цінностей, принципів і правил академічної доброчесності;

забезпечувати прозорість наукового дослідження (з урахуванням визначених законодавством обмежень) шляхом надання (зазначення, повідомлення тощо) достовірної (правдивої) інформації про первинні дані дослідження, використані/застосовані методи, методики, матеріали, обладнання тощо, порядок проведення і результати власних досліджень, джерела використаної інформації, власну дослідницьку діяльність;

аналізувати надійність і достовірність вихідної інформації та раніше отриманих наукових результатів, що використовуються для отримання нових наукових результатів;

формулювати або формувати висновки і рекомендації за результатами досліджень на основі належних доказів і фактів;

чітко виокремлювати і розмежовувати результати власної наукової діяльності та результати наукової діяльності інших осіб;

під час оприлюднення результатів досліджень нести відповідальність за їх достовірність і вплив на суспільство.

5. Академічна доброчесність у навчальній діяльності здобувачів освіти

5.1. Здобувачі освіти у своїй навчальній діяльності зобов'язані дотримуватися таких правил:

виконувати кожне навчальне завдання самостійно, крім випадків, якщо його виконання передбачає участь декількох осіб та/або правилами виконання

відповідних завдань дозволено отримання допомоги від інших осіб, використання допоміжних матеріалів та засобів, у тому числі з інтернет-ресурсів;

у разі використання у власному академічному творі результатів інтелектуальної творчої діяльності іншого автора (текстів, зображень, ідей, розробок, тверджень, відомостей, думок тощо) зазначати посилання на відповідне джерело інформації та/або відповідного автора;

академічний твір здобувача освіти може включати раніше створений ним академічний твір (повністю або частково) лише у разі, якщо це дозволено умовами навчального завдання.

6. Академічна доброчесність під час створення та оприлюднення академічних творів

6.1. Під час створення академічного твору автор повинен дотримуватися цінностей, принципів і правил академічної доброчесності.

Якщо в академічному творі використані результати інтелектуальної творчої діяльності (текст, зображення, ідея, розробка, твердження, відомості, думка тощо) іншої особи, про це має бути зазначено в такому академічному творі з посиланням на відповідне джерело інформації та/або відповідного автора.

Посилання на джерело інформації здійснюється у спосіб, що дає змогу виокремити внесок автора в академічному творі серед результатів інтелектуальної творчої діяльності інших осіб.

6.2. Академічний твір повинен містити достовірну інформацію та не має містити сфабрикованої чи сфальсифікованої автором інформації.

У разі наведення припущень чи недоведених тверджень про це має бути зазначено в академічному творі.

6.3. В оприлюдненому академічному творі зазначаються всі його автори.

6.4. У разі використання в академічному творі об’єкта, згенерованого штучним інтелектом, автор повинен повідомити про це в такому творі із зазначенням методики генерування та/або посилання на відповідну комп’ютерну програму чи її опис згідно з вимогами щодо оформлення та/або оприлюднення відповідних академічних творів, визначених відповідним суб’єктом академічної діяльності.

6.5. В оприлюдненому академічному творі, крім авторів, зазначаються й інші особи, які брали участь у роботі над ним (надання рекомендацій, консультування, редагування, оформлення, виконання експериментів, розрахунків, перекладу тощо), із зазначенням характеру внеску кожної з таких осіб.

Інформація про рецензента (рецензентів) академічного твору може не оприлюднюватися відповідно до редакційної політики видавця.

6.6. У разі використання автором у новому академічному творі власних раніше опублікованих наукових результатів (частково або повністю) про це має бути обов'язково зазначено в цьому новому академічному творі.

6.7. Тексти прийнятих до захисту у закладі вищої освіти, науковій установі дисертацій, кваліфікаційних робіт, підписані кваліфікованим електронним підписом, оприлюднюються до їх захисту у машинозчитувальному форматі, на постійній основі, з наданням вільного доступу до них без проходження автентифікації та з дотриманням інших вимог, визначених законодавством, зокрема положенням про Національний репозитарій академічних текстів, затвердженим Кабінетом Міністрів України.

7. Рекомендації щодо профілактики академічного плагіату

7.1. Попередження плагіату в академічному середовищі Інституту здійснює відділ наукових кадрів, аспірантури та правового забезпечення інституту шляхом проведення комплексу профілактичних заходів, які полягають в:

- інформуванні здобувачів вищої освіти, викладачів і науковців про необхідність дотримання правил академічної етики та підвищення відповідальності за дотриманням норм цитування;
- щорічному проведенні для докторантів і аспірантів лекцій з питань наукової етики та недопущення академічного плагіату;
- ознайомленні здобувачів вищої освіти, викладачів та науковців із цим Положенням через офіційний Web-сайт інституту.

7.2. Наукові керівники та консультанти в обов'язковому порядку ознайомлюють з цим Положенням здобувачів вищої освіти та докторантів на всіх етапах виконання наукових робіт, контролюють та попереджують факти академічного плагіату.

8. Порядок перевірки на академічний плагіат

8.1. Перевірці на академічний плагіат підлягають:

- тексти дисертаційних робіт і авторефератів, організацію перевірки яких забезпечує голова спеціалізованої вченої ради;
- тексти рукописів статей, тез доповідей, які надходять до редакцій наукового видання «Овочівництво і баштанництво» або оргкомітетів заходів наукового та науково-методичного спрямування (конференцій, семінарів тощо), організацію перевірки яких забезпечує відповідальний секретар редколегії наукового видання, керівники структурних підрозділів, які організовують відповідні заходи;
- щорічні звіти здобувачів вищої освіти щодо їх наукової діяльності, навчальні та науково-методичні праці, організацію перевірки яких забезпечують фахівці інституту, призначені наказом директора. Перевірку на академічний плагіат

щорічних наукових звітів здобувачів вищої освіти здійснює за участі наукового керівника;

– монографії, підручники, навчальні посібники;

– інша наукова документація за зверненням.

8.2. Перевірка зазначених у п. 8.1. матеріалів проводиться згідно інструкції (Додаток 1 до Положення) за допомогою програмно-технічних засобу з визначенням унікальності роботи, з яким установа склала на даний час договір. Критерієм оригінальності творів слугує показник рівня оригінальності тексту у відсотках (Додаток 2).

Для дисертаційних робіт та авторефератів:

- висока унікальність, робота допускається до захисту – 90 – 100 %;

- задовільна унікальність, наявні окремі ознаки академічного плагіату. Слід пересвідчитись у наявності посилань на першоджерела для цитованих фрагментів. Необхідність повторної перевірки визначається Радою академічної доброчесності – 80 – 90 %;

- низька унікальність, наявні певні ознаки академічного плагіату, але матеріал може бути прийнятий за умови доопрацювання з обов'язковою наступною перевіркою на оригінальність доопрацьованого твору – 60 – 80 %;

- низька унікальність, робота відхиляється без права подальшого розгляду – 60 % і нижче;

Для монографії, статей, тез матеріалів конференцій:

- понад 85 % – текст вважається оригінальним;

- від 70 до 85 % – оригінальність тексту задовільна;

- від 55 до 70 % – матеріал відправляється на доопрацювання з наступною перевіркою;

- менше 55 % – матеріал до розгляду не приймається.

Для навчальних посібників, методичних рекомендацій та інших робіт:

- понад 70 % – текст вважається оригінальним;

- від 55 до 70 % – оригінальність тексту задовільна; слід пересвідчитись у наявності посилань на першоджерела для цитованих фрагментів;

- від 40 до 55 % – матеріал відправляється на доопрацювання з наступною перевіркою;

- менше 40 % – матеріал до розгляду не приймається.

Перевидання без змін закономірно матиме дуже високий рівень схожості (90–100 %), і це не вважається порушенням, якщо належним чином зазначено, що це перевидання. Склад авторів при цьому залишається незмінний.

Перевидання, доповнене або перероблене, може мати схожість від 50–90 %**,** залежно від обсягу нових матеріалів. Сам по собі високий відсоток не свідчить про проблему, якщо збіг відбувається з попередньою авторською працею і це офіційно зазначено.

Якщо перевидання позиціонується як нове видання, цей показник може бути 30–50 % і більше.

Перевірка документів на наявність плагіату проводиться для електронних варіантів, представлених у форматах: *.rtf (RichTextFormat), *.doc,*.docx. Фотографії подаються у форматі JPEG (.jpeg). Письмова робота вводиться повністю, починаючи з титульного аркушу і включно з додатками.

Для підвищення об'єктивності перевірки унікальності роботи застосовується програма пошуку і виявлення плагіату StrikePlagiarism (договір про надання послуг з ТОВ «ПЛАГІАТ).

Результати перевірки на академічний плагіат наукових праць оформляються довідкою (Додаток 3 до Положення).

Особа, яка виявила академічний плагіат (компіляцію) у творах, що є науковими роботами (монографія, підручник, навчальний посібник, стаття, тези, препринт, дисертація) службовою запискою повідомляє про це заступника директора з наукової роботи в Інституті.

9. Оцінка рівня оригінальності та умови визнання запозичень правомірними

9.1. У системі запобігання академічного плагіату в якості критерію оригінальності творів використовується показник рівня оригінальності тексту у відсотках, отриманих за допомогою програмно - технічних засобів перевірки на плагіат і зменшений на відсоток правомірних запозичень. Система формує Звіт подібності (далі - Звіт), що містить інформацію, яка вказує на наявність текстових та інших запозичень зі знайдених джерел. Якщо академічний текст пройшов процес перевірки антиплагіатною системою і цифрові показники знаходяться в межах гранично допустимих норм (відповідно до кожного виду робіт), то робота допускається до захисту або до оприлюднення.

9.2. Критерієм оцінки академічних текстів на плагіат є:

- відсутність плагіату - кожен текстовий фрагмент, запозичений у будь-якого автора повинен мати посилання на автора і відображатися в списку літератури;

- відсутність самоплагіату - кожен текстовий фрагмент, запозичений у своїй роботі, яка була раніше опублікована, повинна мати посилання на автора і відображатися в списку літератури;

- відсутність маніпуляцій з текстом. Кожен випадок маніпуляції повинен бути ретельно вивчений;

- допустимий відсоток схожості в академічних текстах за умови належного їх цитування, встановлюється Положенням про виявлення та запобігання плагіату у Інституті овочівництва і баштанництва НААН.

9.3. Отримані у Звіті результати перевірки тексту на унікальність носять рекомендаційний характер і є лише допоміжним матеріалом для забезпечення роботи експертної ради залежно від виду академічного тексту, що проходить

перевірку. Для академічних текстів, які підлягають перевірці рекомендованою є наступна шкала оцінки оригінальності залежно від кількісного показника рівня коефіцієнта подібності твору (Додаток 2).

9.4. Отримані результати у звітах щодо перевірки тексту на унікальність згідно Додатку 2 носять рекомендаційний характер і є лише допоміжними матеріалами для забезпечення роботи Ради з академічної доброчесності (далі Рада) залежно від виду академічного тексту, що проходить перевірку, відповідно до цього порядку. Остаточне рішення про прийняття чи відхилення поданого тексту може прийняти лише Рада, це рішення обов'язково має бути аргументовано і зафіксовано в протоколі (висновку).

10. Відповідальність за академічний плагіат

10.1. Докторанти, аспіранти, наукові та науково-педагогічні працівники, що публікують наукові та методичні праці, несуть особисту відповідальність за коректну роботу із джерелами інформації; за дотримання вимог наукової етики та поваги до інтелектуальних надбань; за порушення загальноприйнятих правил цитування шляхом прийняття правил цитування та наукової етики, представлених у цьому Положенні.

10.2. Голова спеціалізованої вченої ради, відповідальний секретар редколегії наукового видання, наукові керівники несуть відповідальність за перевірку робіт у встановлені строки, допуск робіт до попереднього захисту і друку, а також за прийняття рішення про доопрацювання та повторну перевірку на плагіат.

10.3.Зазначені в п.5.2. особи на основі «Довідки про результати перевірки на наявність плагіату в науковій праці» надають вмотивовані висновки для розгляду роботи на засіданні вченої ради інституту.

10.4. Виявлення фактів плагіату (компіляцій) у наукових працях аспірантів може бути підставою для їх не допущення до атестації.

10.5. У разі виявлення академічного плагіату в дисертації на здобуття наукового ступеня така дисертація знімається із захисту незалежно від стадії розгляду без права повторного захисту.

10.6. Виявлення фактів академічного плагіату (компіляцій) у роботах науково-педагогічні працівники може бути враховано при продовженні дії трудового договору (контракту) на займаній посаді.

10.7. Відповідальність науково-педагогічних, наукових та інших працівників інституту за академічний плагіат визначається їхніми посадовими інструкціями та Законом України «Про академічну доброчесність».

11. Порядок подання апеляції та її розгляд

11.1. У разі незгоди з результатами перевірки автор (автори) роботи має(ють) право на апеляцію.

11.2. Апеляція подається особисто автором (авторами) роботи на ім'я директора Інституту у триденний термін після оголошення результатів перевірки.

11.3. У разі надходження апеляції, за наказом (дорученням) директора створюється комісія для розгляду апеляції.

11.4. Персональний склад членів комісій формується з досвідчених та авторитетних наукових працівників Інституту.

11.5. Апеляція розглядається апеляційною комісією у тижневий термін з наступного дня після виходу наказу (доручення) директора про створення апеляційної комісії, якщо інший термін не зазначено в наказі (дорученні). Висновки апеляційної комісії оформляються відповідним протоколом.

12. Прикінцеві положення

12.1. Положення набуває чинності (на підставі рішення Вченої ради) з моменту введення його в дію наказом директора Інституту.

12.2. Зміни та доповнення до Положення можуть вноситися наказом директора за рішенням Вченої Ради інституту. У такому ж порядку Положення скасовується.

12.3. Відповідальність за актуалізацію Положення та контроль за виконанням його вимог несуть посадові особи інституту відповідно до їх функціональних обов’язків.

Додаток 1

ІНСТРУКЦІЯ

щодо порядку подання робіт для перевірки на академічний плагіат

Для реалізації положення про виявлення та запобігання академічного плагіату в Інституті:

1. Здобувач вищої освіти, працівник інституту надає заяву (Додаток 4) та письмову роботу в електронному вигляді відповідальному за перевірку робіт на академічний плагіат працівнику.

2. Упродовж 2-3 днів з дня подачі матеріалів відбувається перевірка роботи. Результати перевірки оформляються у вигляді «Довідки про результати перевірки на наявність плагіату в науковій праці» і видаються автору.

3. Довідка про результати перевірки на наявність плагіату в науковій праці є підставою про допуск письмової роботи до попереднього захисту (друку) або доопрацювання.

Додаток № 2

Рівень оригінальності твору

Академічні тексти, які підлягають перевірці	Рівень оригінальності твору (у відсотках)			
	Високий	Задовільний	Низький	Неприйнятний
	Текст вважається оригінальним та не потребує додаткових дій щодо запобігання неправомірним запозиченням.	Наявні окремі ознаки академічного плагіату. Слід пересвідчитись у наявності посилань на першоджерела для цитованих фрагментів. Необхідність повторної перевірки визначається Радою з академічної доброчесності	Наявні певні ознаки академічного плагіату, але матеріал може бути прийнятий за умови доопрацювання з обов'язковою наступною перевіркою на оригінальність доопрацьованого твору.	Наявні істотні ознаки плагіату. Матеріал до розгляду не приймається.
Дисертаційні роботи та автореферати	понад 90 %	від 80 до 90 %	від 60 до 80 %	менше 60 %
Рукописи статей й тез матеріалів конференцій	понад 85 %	від 70 до 85 %	від 55 до 70 %	менше 55 %
Авторські монографії	понад 85 %	від 70 до 85 %	від 55 до 70 %	менше 55 %
Навчальні посібники, навчально-методичні, методичні матеріали та ін.	понад 70 %	від 55 до 70 %	від 40 до 55 %	менше 40 %

Додаток 3

ДОВІДКА

про результати перевірки на наявність плагіату в науковій праці

Автор роботи	
Назва роботи	
Вид роботи	
Структурний підрозділ	
Науковий керівник (для аспірантів)	
Результати перевірки	
Показник унікальності тексту	
Роботу перевірено в програмі	□ Strike Plagiarism
Показник унікальності тексту	

Відповідальний за перевірку _____ _____

(підпис) (прізвище, ініціали)

Додаток 4
Заступнику директора
з наукової роботи
ІОБ НААН
_____

ЗАЯВА

Я, _____
(П.І.Б., посада,)

прошу перевірити мою роботу_____
(стаття, аспірантський світ, кандидатська дисертація, тощо……)

на тему _____
(назва роботи)

_____

на наявність академічного плагіату. Всі запозичення з друкованих та електронних джерел, а також із захищених раніше письмових робіт, кандидатських і докторських дисертацій мають відповідні посилання. Я ознайомлений(а) з діючим Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату в Інституті, згідно з яким виявлення плагіату є підставою для відмови в допуску моєї роботи до захисту (друку) та застосуванні дисциплінарних заходів.

Додаток: електронний варіант роботи додається.

Дата. Підпис